

INTEGRAREA ROMANIEI IN UNIUNEA EUROPEANA - O perspectiva psihologica -

Atitudinea populatiei fata de integrare. Integrarea in UE din perspectiva psihologica. Temerile si angoasele integrarii. Impactul psihologic al integrarii. Urmari si efecte in plan psihologic. In loc de concluzii

Atitudinea populatiei fata de integrare

Problema atitudinii populatiei trebuie discutata dincolo de orgoliile politice sau ideologice predominante in spatiul social intr-un moment sau altul. La fel ca si in cazul aderarii tarii noastre la NATO, poate exista o discrepanta intre ceea ce se presupune ca doreste populatia si atitudinea efectiva a populatiei si, aproape ca intotdeauna, intre estimarile comportamentului populatiei prin metodele clasice ale sociologiei (sondajele de opinie) si elementul de incertitudine atat de caracteristic in spatiul nostru social. In cazul de fata, este evident ca un procent semnificativ din populatie doreste integrarea motivul fiind nu atat admiratia fata de valorile europene cat exasperarea unei societati care de 15 ani constientizeaza din ce in ce mai acut ca dupa ce la inceput i s-a furat startul acum a ajuns in situatia absurda de a pierde tren dupa tren. Pe de alta parte, exista si de aceasta data un procent din populatie care are un sentiment ambivalent fata de integrare deoarece de multe ori nu are suficiente informatii relevante in aceasta problema, in alte cazuri o ignora sau are chiar interese divergente in raport cu integrarea.

Integrarea in UE in termenii domeniului psihologic

Pentru cetateanul est-european procesul integrarii inseamna desprinderea dintr-o societate bazata pe control social si pe excludere in care "totii sunt egali dar unii sunt mai egali decat altii" si intrarea intr-o societate bazata pe cunoastere, combaterea excluderii si centrata pe noi competente de baza (WG B).

La randul lor, competentele de baza cuprind competente cheie (DeSeCo) care vor fi explicate pe scurt mai jos. Daca in societatea traditionala de tip est-european cetateanul era considerat un reprezentant al "forteii de munca", care trebuia sa dispuna de un minimum de abilitati (citit, vorbit, scris si folosirea matematicii cat era necesar la locul de munca) deci un executant docil (in realitate fara drepturi) a carui viata era controlata si planificata aproape complet de catre stat, in societatea europeana actuala situatia este complet diferita. Cetateanul european este privit ca o fiinta autonoma care are drepturi si isi poate

planifica singur viata deoarece dispune de noi competente (pachete de cunostinte, aptitudini si atitudini transferabile, multifunctionale) care permit implinirea si dezvoltarea personala, incluziunea sociala si angajarea. Diferenta esentiala fata de trecut poate fi exemplificata prin cele trei dimensiuni ale competentelor cheie DeSeCo amintite mai sus :

- a) nivelul autonom-individual (dezvoltarea abilitatii individuale de aparare si sustinere a drepturilor, intereselor, responsabilitatilor, limitelor si nevoilor; abilitatea de a alcatui si conduce proiecte de viata si proiecte personale; abilitatea de a actiona in cadrul unui context / cadru mare)
- b) folosirea interactiva a instrumentelor (limbaj, simboluri, texte, cunostinte, informatii, noi tehnologii, etc.) si, in sfarsit,
- c) evolutia in grupuri sociale heterogene (abilitatea de a relata altora, de a coopera, de a conduce si de a rezolva conflicte). Simplificand lucrurile, un cetatean european va trebui sa cunosca cel putin o limba straina, sa lucreze cu calculatorul, sa aiba competente interpersonale si civice, sa accepte diferentele intre el si altii, sa participe activ la viata sociala, etc. Din acest punct de vedere integrarea in UE va dinamita din start orice tentativa si a oricarui stat de a-si transforma proprii cetatenii intr-o masa de manevra amorfa.

Temerile si angoasele integrarii

La nivelul simtului comun dar si din perspectiva opiniilor exprimate in presa ultimilor ani, cea mai importanta temere a romanilor legata de integrare este frica de cresterea preturilor cu cele doua componente ale ei respectiv sentimentul lipsei de pregatire/competenta la nivel individual si la nivel social. Prima componenta este legata de pseudo-convingerea ca integrarea in economia europeana inseamna un fel de golire a buzunarului propriu. A doua este legata de o prezumata incapacitate a statului roman de a face fata cerintelor europene ceea ce va conduce inevitabil la acelasi efect deoarece conform unei logici indelung exersate pe pielea cetateanului timp de peste 50 de ani "statul nu pierde niciodata" si ca atare isi va recupera deficitul tot din buzunarul lui. Aceste temeri afisate sub vesnica noastra deviza: "Nu suntem pregatiti" se traduc mai exact prin "Nu suntem in stare" si la limita prin "Nu vom fi in stare niciodata". In realitate, temerile romanilor sunt ca intotdeauna cele de tip traditional (in comunism) unde nimic nu se facea fara aprobarea si control "de sus": teama de viitor, teama de schimbare (nou), teama de a lua decizii, teama de a avea responsabilitati, teama de esec, teama de confruntarea cu celalalt, teama de ei insisi respectiv de propria imagine, etc. La limita, aceste temeri nevrotice care semnaleaza un respect de sine foarte scazut, nu indica altceva decat reziduurile traumelor sociale profunde generate de controlul social halucinant care a fost specific sistemelor totalitare. Exista totusi posibilitatea ca aceste temeri sa dispara ca un vis urat daca se schimba contextul in care actioneaza indivizii: se

stie de mult ca majoritatea romanilor angajati in strainatate devin nu numai modele de comportament social ci chiar "spargatori de norma" desi aici sunt de multe ori considerati "rai, hoti si lenesi".

Impactul psihologic al integrarii asupra romanilor si asupra societatii

De regula oamenii au o reactie emotionala evidenta fata de o situatie noua mai ales cand ea are consecinte semnificative in plan social. Poate cea mai intuitiva comparatie o putem face cu situatia in care iesim dintr-o incapere nearisita dar in care este foarte cald si ne trezim brusc in aerul curat si rece; desi prima senzatie este de fior dupa cateva momente realizam cat de bine ne simtim si ce ne lipsea cu adevarat. Pe termen lung impactul va fi cu siguranta pozitiv deoarece abia in aceste conditii romanii vor scapa de umbrela "calduta" dar sufocanta a statului si pentru prima data au o alternativa: isi pot administra singuri propria viata avand dreptul sa aleaga ce le convine. De aceea, daca pana acum statul /patronul/seful au oferit angajatului conditii improprii in care sa-si exercite competentele conform vechiului principiu al lipsei de alternativa pentru angajat ("Nu-ti convine ?! Mai sunt 100 care asteapta la poarta intreprinderii/firmei !") de acum inainte se schimba complet termenii problemei: angajatul poate pleca oricand deoarece incepe sa aiba unde sa plece. Statul si firmele incep sa depinda de angajati si nu invers. Au aparut si la noi cazuri de firme in care angajatii pot deja sa lucreze pana la 2 ani in strainatate si sa castige mai mult decat castiga aici iar patronul roman se bucura (sincer !) ca ei pot castiga mai mult decat le poate oferi el si le pastreaza /le ofera oricand un loc de munca deoarece stie sa le aprecieze valoarea... In sfarsit, poate este bine sa mentionam ca cele mai mari dificultati nu le vor avea la integrare cetatenii ci statul, institutiile si functionarii lui .

Sa analizam un exemplu cotidian care arata modul in care functioneaza mecanismele societatii dupa 15 de tranzitie si 50 de ani de comunism :

a) Romania inainte de integrare :

"Magistratul Teodor Tranca, cercetat pentru mita. Fostul procuror general al Parchetului Curtii de Apel Pitesti Teodor Tranca, in prezent procuror al Parchetului Tribunalului Valcea, este cercetat de procurorii-inspectorii ai Parchetului Inaltei Curti de Casatie si Justitie pentru savarsirea a nu mai putin de trei infractiuni, una mai grava decat alta. Este vorba de producerea unui accident rutier cu masina institutiei pe raza judetului Valcea in stare de ebrietate, cu victima si fuga de la locul accidentului.

Informatia a "transpirat" chiar de la soferul care a tras ponoasele, in sensul ca soferul masinii institutiei a trebuit sa suporte, in locul magistratului Tranca, rigorile legii, respectiv pedeapsa cu inchisoarea pentru uciderea victimei,

conducere in stare de ebrietate si fuga de la locul accidentului, basca plata autoturismului distrus in proportie de 90%; favorizarea unei bande de hoti de masini; luare de mita de la Mudura, un benzinar bihorean, care a tepuit Arpechim Pitesti cu peste 15 miliarde de lei, la nivelul anilor '97-'98. Mita a fost primita in parcare Hotelului Muntenia din Pitesti, iar suma a fost de 150 milioane de lei, restul sumei pana la 1,5 miliarde lei a fost impartita cu alti magistrati. "Turnatoria" a fost facuta chiar de unul dintre participantii la "tranzactie", care a si inregistrat audio-video intreaga tarasenie; cea de-a treia fapta pentru care magistratul valcean este cercetat - favorizarea membrilor unei retele de hoti de masini. Retea extrem de periculoasa, care a reusit sa fure nu mai putin de 40 de autoturisme.

Precizam ca magistratul Teodor Tranca si-a ridicat o vila mare si eleganta, si-a platit soferul ajuns in puscarie, a despagubit rudele victimei accidentului rutier si, desigur, a continuat sa traiasca ferit de grijile zilei de maine. Mai precizam ca magistratul valcean Teodor Tranca a facut tandem cu judecatorul Danut Cornoiu, tot valcean, care in aceeasi perioada (1996-2000) a fost presedintele Curtii de Apel Pitesti, iar azi este presedintele Sectiei Civile a Inaltei Curti de Casatie si Justitie. Un tandem care l-a facut scapat pe bihoreanul Gheorghe Mudura, cel care a tepuit Arpechim Pitesti cu 15 miliarde lei, si care este liber si-n ziua de azi". [Romania Libera, marti 09.08.2005]

b) Romania dupa integrare

Sa ne imaginam cum s-ar fi desfasurat faptele descrise mai sus DACA mecanismele societatii ar fi functionat !

Urmari si efecte in plan psihologic

Daca din perspectiva simtului comun cresterea preturilor ar putea reprezenta angoasa numarului unu a integrarii, probabil ca nu ar ajuta la nimic sa spunem ca nici o scumpire si nici unde in lume nu este acceptata cu entuziasm. Totusi, din acest punct de vedere romanii s-ar putea sa fi trecut deja prin marile socuri economice. Cand cetateanul merge de ani de zile cu trenul, plateste bilet pentru rapid si circula cu vagon de personal in care curatenia si mirosurile sunt asa cum sunt si nu are apa sa se spele pe maini sau cand ,de ani de zile, ii vine factura la curent, apa, caldura, telefon el a dat piept demult cu "scumpirea", deoarece in multe cazuri nu a facut altceva decat sa subventioneze din banul lui ineficienta unor asemenea servicii, sau chiar a statului ca atare, fiind cunoscut de multa vreme faptul ca statul (postcomunist) este cel mai prost administrator. Pe de alta parte, prin raportul preturi /salarii, romanii nu au acces in propria lor tara daca ne gandim la faptul ca pentru a cumpara o casa din banii lor ei trebuie sa munceasca 20 de ani in raport cu germanii care pot realiza acelasi lucru in 2 ani

(exemplul a fost dat acum cativa ani de un ziar economic din tara). Cu alte cuvinte, romanii sunt inca exploatați de catre dusmanul lor dintotdeauna fara chip si fara nume (statul) sau cel puțin sunt inca in dependenta economica, sociala si psihologica fata de acesta conform vechiului principiu al dependentei si conditionarii sociale descris de Panciatantra: “ se iroseste si mintea celui inzebrat cu multa inteligenta cand omul n-are noroc si trebuie sa se ocupe in fiecare zi de sare, orez, ulei, lemne..”.

In ultima instanta, prin integrare piata cu adevarat libera va reechilibra nu numai raportul dintre calitatea serviciilor si pretul acestora ci si raporturile sociale si abia din acest moment poate apare cu adevarat posibilitatea descatusarii energiilor sociale prin eliberarea cetatenilor din chingile unui sistem care a descurajat prin definitie orice initiativa individuala. Efectul principal al integrarii va fi la nivel general, si in mod paradoxal, o deblocare a mecanismelor gripate ale statutului respectiv ale intregii societati romanesti (probabil de aceea rezistenta la schimbare este inca atat de puternica).

In sfarsit, una dintre cele mai interesante consecinte ale integrarii poate fi, prin raportarea la diversitatea europeana, regasirea sentimentului identitatii si demnitatii nationale si al mandriei de a fi roman care va inlocui acel “m-am saturat de Romania“ care a oripilat in urma cu cativa ani anumite sensibilitati (in realitate acesta fiind numai un strigat de disperare). Bineinteles, fara aberatiile national - comuniste create si cultivate zeci de ani de mecanismele propagandei triumfaliste.

In loc de concluzii

Adevarata miza a integrarii este una pe care cetatenii nu o pot intrevadea acum dar care le va aduce beneficii individuale pe termen lung. Intr-o singura propozitie, integrarea Romaniei in UE va insemna (poate pentru prima data dupa 65 de ani !) aderarea societatii si indivizilor la un sistem de valori normal daca suntem cu totii de acord cu ideea ca si romanii au dreptul fundamental de a trai intr-o lume normala.

Sergiu Simion
2005

Publicat in :

AGERO- Stuttgart (Germania)

<http://www.agero-stuttgart.de/REVISTA->

[AGERO/CULTURA/Integrarea%20Romaniei%20in%20UE%20de%20SS.htm](http://www.agero-stuttgart.de/REVISTA-AGERO/CULTURA/Integrarea%20Romaniei%20in%20UE%20de%20SS.htm)

Alternativa, Canada – decembrie 2005

<http://www.alternativaonline.ca/index0512.html>

Blogul autorului

<http://sergiusimion.blogspot.com/2007/04/integrarea-romaniei-in-uniunea.html>

Forum Psihologia Online

http://www.psihologiaonline.ro/forum/index.php?option=com_fireboard&Itemid=26&func=view&id=43&catid=23